

KLIMAHANDLINGSKATALOG

Norddjurs Kommune

Bilag til Norddjurs Kommunes klimaplan

Indhold

Klimahandlingskatalog.....	3
Vejen mod en klimaneutral og klimarobust kommune	4
Energi.....	5
Vores vej mod målet	6
Transport og mobilitet.....	8
Vores vej mod målet	9
Landbrug og arealanvendelse.....	11
Vores vej mod målet	12
Affald og Industri	14
Vores vej mod målet	18
Norddjurs Kommune som virksomhed.....	20
Vores vej mod målet	20
Klimatilpasning.....	24
Vores vej mod målet	25
NORDJURS KOMMUNES KLIMAHANDLINGER	26

Klimahandlingskatalog

Klimahandlingskataloget for Norddjurs Kommune beskriver de mål og handlinger, som Norddjurs Kommune vil arbejde videre med for at blive en CO₂-neutral¹ og klimarobust kommune.

Målet er at udvikle en lokal klimaplan for Norddjurs Kommune, som viser vejen til:

- 70 % reduktion af kommunens CO₂-udledning i 2030, i forhold til udledningen i 1990
- Netto nul CO₂-udledning for kommunen som geografisk område senest i 2050
- Kommunen tilpasser sig klimaforandringerne og er klimarobust i 2050

Klimaplanen dækker perioden 2022-2026, og den er første version af en klimaplan for Norddjurs Kommune. Senere versioner vil gribe nye muligheder i takt med, at den teknologiske udvikling på klimaområdet tager fart, og dialog og partnerskaber med lokalsamfundet (borgere, virksomheder, organisationer) om CO₂-reduktion og klimatilpasning øges.

Klimaplanen har to spor: CO₂-reduktion og klimatilpasning:

En klimaneutral kommune

For CO₂-reduktion er mål og handlinger tematiseret i 6 indsatsområder: **energi, transport og mobilitet, landbrug og arealanvendelse, affald og industri, uddannelse og livsstil** samt **kommunen som virksomhed**. Indsatsområderne for CO₂-reduktion tager udgangspunkt i sektoropdelingen i PlanEnergis udviklede energi- og klimaregnskaber.

En klimarobust kommune

For at sikre en klimarobust kommune er der opstillet 4 indsatsområder: **vand, tørke, hede og vind**.

DE 6 INDSATSOMRÅDER FOR EN KLIMANEUTRAL KOMMUNE

- ✓ Energi
- ✓ Transport og mobilitet
- ✓ Landbrug og arealanvendelse
- ✓ Affald og industri
- ✓ Uddannelse og livsstil
- ✓ Kommunen som virksomhed

DE 4 INDSATSOMRÅDER FOR EN KLIMAROBUST KOMMUNE

- ✓ Vand
- ✓ Tørke
- ✓ Hede
- ✓ Vind

¹ CO₂ anvendes i dette materiale som en samlet betegnelse for kuldioxid (CO₂)-lignende (ækvivalente) drivhusgasser som bl.a. metan (CH₄) og lattergas (N₂O).

ENERGI

REDUKTION AF CO₂

Energi

20 % af Norddjurs Kommunes samlede CO₂-emissioner kommer fra energisektoren. Hver borger i kommunen udleder i gennemsnit 6,4 tons CO₂ i 2018. Størstedelen af energien i Norddjurs Kommune kommer fra olie- og gasprodukter samt biomasse.

Målet er, at Norddjurs Kommunes energiforbrug skal bestå af 100 % vedvarende energi i 2050. For at opfylde den målsætning er det en forudsætning, at omstilling fra gas og olie understøttes, samtidig med at den grønne fjernvarme udbygges og fortættes. Ligeledes er det en forudsætning, at der forbruges mere vedvarende energi i kommunen. Norddjurs Kommune vil i fremtiden øge sin import af vedvarende energi fra andre kommuner. Derfor er det centralt, at kommunen fokuserer på fortsat at arbejde for etablering af solcelleparker, og flere omstillinger til vedvarende energianlæg.

Det er afgørende for Norddjurs Kommune, at virksomheder og borgere får den energi, de har brug for. Målet er, at energien er miljørigtig og helst kommer fra danske kilder, så energiproduktionen i sig selv kan være med til at skabe lokale arbejdspladser. Den fremtidige energiforsyning og energisystemer skal løbende tilpasses i takt med den teknologiske udvikling og skiftende energibehov. Samtidig arbejdes hen mod at øge forsyningssikkerheden og reducere afhængigheden af fossile brændsler.

Energi strategien danner grundlag for, at kommunen - i samarbejde med lokale aktører - finder områder til vedvarende energi. Da der er stor interesse for at opstille solcelleanlæg og havvindmøller, forventes det, at omstillingen til vedvarende energi primært kommer til at ske via disse to energikilder. For at finde de gode løsninger kræver det samarbejde med nabokommuner, energiselskaber, erhverv og andre aktører. I fællesskab findes de gode løsninger.

Ved at energioptimere er der for både virksomheder og borgere penge og CO₂-reduktioner at hente. Omstilling til mere energirigtige løsninger rummer et stort erhvervspotentiale, men også en fremtidssikring af både virksomheder og hjem.

VORES MÅL FOR REDUKTION

- ✓ 2030: 50 % af fjernvarmen kommer fra vedvarende energi
- ✓ 2050: El- og varmeforsyningen skal være baseret på 100 % vedvarende energi.
- ✓ 2030: 90 % af private husstande har udskiftet oliefyr til vedvarende energianlæg.
- ✓ 2050: 99 % af private husstande har udskiftet oliefyr til vedvarende energianlæg.
- ✓ 2030: 50 % CO₂-reduktion af energi til industrielle processer

VORES VEJ MOD MÅLET

- ✓ Fossolfri energi- og varmeproduktion
- ✓ El- og varmeforsyning baseret på 100 % vedvarende energi
- ✓ Bidrage til produktion af bæredygtigt brændstof

Vores vej mod målet

FOSSILFRI ENERGI- OG VARMEPRODUKTION OG EN EL- OG VARMEFORSYNING DER ER BASERET PÅ 100 % VEDVARENDE ENERGI

Handlingerne under dette mål handler om, at kommunen vil understøtte udarbejdelse af en kommunal strategi for elproduktion, dialog med varmeværker om udfasning af fossile brændsler, udfasning af individuel olie og gas hos både borgere og erhvervsliv samt rådgivning af virksomheder og borgere om reduktion og optimering af energiforbrug. Derudover er handlingerne rettet mod at sikre planlægning for solceller. Norddjurs Kommune vil importere vedvarende energi fra andre kommuners landvindmøller, hvorfor det er vigtigt at skabe partnerskaber med andre kommuner og øge mængden af solcelleanlæg for at øge forsyningsikkerheden.

Store dele af den kollektive varmforsyning i Norddjurs Kommune forsynes med (lokal) biomasse, som forbrændes i kedler for at forsyne fjernvarmenettet med den nødvendige varme. Ved at erstatte biomassen med vedvarende energi fortrænges en CO₂-neutral varmekilde (biomasse) med en CO₂-fri varmekilde (vedvarende energi). Det skyldes, at forbrænding af biomasse vil indeholde CO₂. Fordelen ved at elektrificere varmeproduktionen er, at varmeværkerne kan overtage billig strøm fra bl.a. vindmøller og solceller på tidspunkter med store mængder grøn strøm. Derudover kan den biomasse, som ellers var blevet brændt på varmeværkerne, frigøres til andre formål, såsom fiksering i jorden eller som byggemateriale. Elektrificeringen kan således være med til at fikserer CO₂ indirekte.

CO₂-REDUKTION AF ENERGI TIL INDUSTRIELLE PROCESSER

Handlingerne under dette mål understøtter, at virksomheder omlægger energiformer til vedvarende energi og finder synergier mellem virksomheders overskudsvarme og anvendelse af denne i fjernvarmforsyningen. Dette arbejdes der henimod via dialog og samarbejde.

BIDRAGE TIL PRODUKTION AF BÆREDYGTIGT BRÆNDSTOF

Handlingerne under dette punkt understøtter en bevægelse mod produktion af bæredygtige brændstoffer. Her kan eksempelvis et pilotprojekt med Power-to-X være med til at understøtte omstillingen til fossilfrie drivmidler i transportsektoren.

HANDLINGER

- Planlægning af etablering af solcelleparker
- Udarbejdelse af kommunal strategi for elproduktion
- Udbygning af fjernvarmeforsynede områder
- Erstatning af biomasse med vedvarende energi i fjernvarmen
- Fremme reduceret og intelligent energiforbrug hos borgerne, virksomhederne og kommunen Dels via kommunikation, dels ved at vise vejen

HANDLINGER

- Virksomheder omlægger energiformer til vedvarende energi inden 2030
- Dialog og fremtidige partnerskaber om den grønne omstilling med erhvervsforeninger og virksomheder
- Udnyttelse af virksomheders overskudsvarme og anvendelse af denne i fjernvarmforsyningen

HANDLINGER

- Understøtte etablering af nye energitekniske løsninger og projekt
- Partnerskaber

A close-up photograph of a bicycle handlebar and front frame. The handlebar is black and features a digital display showing the number '03'. The background is a soft-focus landscape at sunset, with a bright sun on the left and a field of green plants on the right. The overall mood is serene and eco-friendly.

TRANSPORT OG MOBILITET

REDUKTION AF CO₂

Transport og mobilitet

Transport og mobilitet er afgørende for en velfungerende hverdag. Det skal være nemt at komme til og fra skole, på arbejde, ud at handle ind og til fritidsaktiviteter. Det er ligeledes vigtigt for både erhverv og borgere, at varer effektivt kan transporteres rundt.

Som landkommune er Norddjurs Kommunes borgere og virksomheder i særdeleshed afhængige af velfungerende transportmuligheder, som sikrer, at borgere kan krydse større strækninger mellem by og land. I Norddjurs Kommune er mange nødt til at tage bilen. Det afspejles i emissionerne, hvor 21 % af disse kommer fra transportsektoren svarende til 131.608 tons CO₂. Norddjurs Kommunes borgere pendler i gennemsnit 25,3 km, 52 % af borgerne har en personbil til privat kørsel, og andelen af parcelhuse er forholdsvis høj, sammenlignet med landsplan.

En stor del af Norddjurs Kommunes borgere har behov for at transportere sig over længere afstande. Dette vanskeliggør en omstilling fra biler til andre CO₂-neutrale transportformer som cykler. Det handler om at sætte fokus på delebilisme og omstilling til emissionsfrie køretøjer.

De eldrevne personbiler forventes generelt at blive et afgørende element i realisering af klimamålet. Dels fordi elbiler er energieffektive, dels fordi andelen af vedvarende energi i elforbruget forventes at nå 100 % i 2030. Potentialet i kommunen er stort, og det forventes, at udviklingen i andelen af eldrevne personbiler vil være eksponentielt stigende.

Norddjurs Kommune vil understøtte rammerne for at flytte de kortere bilture til andre mere energi-neutrale transportformer. Der skal fortsat skabes rammer for, at borgerne kan gå og cykle de ture, hvor det giver mening at fravælge bilen. Derudover arbejdes på at gøre de kollektive trafiktilbud mere attraktive og synlige. Gennem udbud har Norddjurs Kommune mulighed for at påvirke udviklingen i retning af, at busser, taxakørsel og varetransport bliver så emissionsfrie som muligt.

En god dialog med transportsektoren er vigtig for løbende at have fokus på muligheder og udfordringer og på, hvordan Norddjurs Kommune kan understøtte omstillingen indenfor den tunge transport. Det kan ske via samarbejder og partnerskaber med erhverv, industri eller på tværs af kommuner for at sikre muligheden for at etablere brinttankstationer og ladeinfrastruktur.

VORES MÅL FOR REDUKTION

- ✓ 2030: 40 % af privatbiler kører på el
- ✓ 2050: 100 % af person- og varebiler kører på vedvarende energi
- ✓ CO₂-neutral kollektiv busdrift inden 2050
- ✓ 2030: 25 % flere samkørsler i Norddjurs
- ✓ 2030: 25 % flere cyklister i Norddjurs Kommune end i 2020

VORES VEJ MOD MÅLET

- ✓ Fremme klimavenlig persontransport hos den enkelte borger
- ✓ Skift til emissionsfri kollektiv transport
- ✓ Skift af teknologi og drivmidler i vare- og lastbiltrafik

Vores vej mod målet

FREMME KLIMAVENTLIG PERSONTRANSPORT HOS DEN ENKELTE BORGER.

Handlingerne under dette mål drejer sig om, at kommunen understøtter og skaber rammerne for, at det klimarigtige valg bliver nemmere for den enkelte. Det handler om, at kommunen vil komme med bud på, hvordan borgerne smartere, nemmere og mere bæredygtigt kan transporteres rundt, eksempelvis via samkørsel og delebiler. Det er godt for miljøet, fællesskabet og pengepungen. Derudover vil kommunen udbygge cykelstinet og give bedre parkeringsløsninger ved trafikknudepunkter og den kollektive trafik. Det handler om at bryde vaner, hvorfor kommunen vil kommunikere om de mange muligheder til borgerne. Derudover handler det om udbygning af el-ladeinfrastruktur med det formål at fremme elektrificering af persontransport.

SKIFT TIL EMISSIONSFRI KOLLEKTIV TRANSPORT

Handlingerne under dette mål handler om at fremtidssikre den kollektive transport. Den kollektive trafik og flextrafikken skal indenfor rammen optimeres i forhold til borgernes behov, og den kollektive busdrift skal arbejde hen mod at blive drevet af vedvarende energi. Udviklingen kan ikke sikres af kommunen alene, hvorfor Norddjurs Kommune via dialog og partnerskaber vil understøtte optimeringen af den kollektive trafik.

SKIFT AF TEKNOLOGI OG DRIVMIDLER I VARE- OG LASTBILTRAFIK

Handlingerne under dette punkt indebærer en løbende dialog med transportsektoren om udfordringer og muligheder. Norddjurs Kommune vil være nysgerrig på handlinger rettet mod at understøtte en mere bæredygtig varetransport.

HANDLINGER

- Udbygning af el-ladeinfrastruktur
- Fremme forhold for cyklister i renoveringer og nye anlægsprojekter
- Fremme samkørsel og delebilisme via projekter og kommunikation

HANDLINGER

- Omlægning til vedvarende energi i den kollektive transport
- Partnerskaber og dialog om optimering af den kollektive transport

HANDLINGER

- Dialog og samarbejde vedr. grøn omstilling af vare- og lastbiltransport

A landscape photograph showing a stream flowing through a field of tall grasses and reeds. In the background, there are rolling hills, a line of trees, and a blue sky with scattered white clouds. The text is overlaid on the right side of the image.

LANDBRUG OG AREALANVENDELSE

REDUKTION AF CO₂

Landbrug og arealanvendelse

Norddjurs Kommune er en landkommune, og med ca. 337.800 ha aktivt dyrket landbrugsjord fylder landbruget meget i kommunens geografi. 64% af kommunens areal anvendes som landbrugsjord- det er ca. 45.900 ha., som landbruget som sektor har råderet over. Norddjurs Kommune er derudover beriget med store skovområder. I dag er ca. 21,2 % af kommunens areal dækket af skov.

27 % af områdets emissioner kommer fra arealanvendelse, og 20 % af emissionerne kommer fra dyrehold. Siden 1990 er udviklingen i CO₂-udslip stort set uændret for disse områder. Samtidig er det også fra landbruget, at den største udledning af CO₂ sker.

Der er mange hensyn at tage i landbrug og arealanvendelse. Målet er at reducere udledningen af drivhusgasser og på samme tid tage hensyn til vandmiljø, natur og biodiversitet. Samtidig skal der fortsat produceres fødevarer, der skal udtages lavbundslande, og der skal rejses skov og solcelleparker. Det er derfor afgørende med en helhedsorienteret anvendelse af arealerne.

Norddjurs Kommune er fokuseret på, hvordan det er muligt at understøtte udviklingen mod et mere klima- og miljøvenligt landbrug, der samtidig er økonomisk bæredygtigt. Kommunen indgår derfor i en konstruktiv dialog med landbruget om muligheder og løsninger. Omstillingen skal give mening for både erhverv og den enkelte landmand, samtidig med at der sikres en enighed om mål og retning for omstillingen af landbruget.

Kommunen ønsker at være aktiv medspiller i arbejdet med at teste og realisere nye muligheder efterhånden, som de opstår. Herunder er det også vigtigt at finde medfinansiering til realisering af handlinger både hos kommunen, staten, private aktører og puljer.

VORES MÅL FOR REDUKTION

- ✓ 2030: 55-65 % reduktion af landbrugets udledning af drivhusgasser
- ✓ 2050: Klimaneutral kommune
- ✓ 2030: Skovlandskaber udgør 25% af Norddjurs Kommunes areal

VORES VEJ MOD MÅLET

- ✓ Et klima- og miljøvenligt landbrug, der er økonomisk bæredygtigt
- ✓ En balanceret og klimavenlig arealanvendelse, der balancerer hensyn til landbrug, natur, biodiversitet, rekreative interesser og energiformål
- ✓ Samarbejder og synergier til at fremme ny teknologi og driftsmetoder

Vores vej mod målet

ET MERE KLIMA- OG MILJØVENLIGT LANDBRUG, DER ER ØKONOMISK BÆREDYGTIGT

Handlingerne under dette mål handler om, hvordan den enkelte landmand kan mindske CO₂-udledninger fra egen bedrift. Heri ligger også et fokus på en øget produktion af biogas.

Derudover har handlingerne fokus på dialog og partnerskaber mellem landbrugets parter og Norddjurs Kommune. Partnerskaberne og dialogen udgør et vigtigt fundament for at nå fælles mål og handlinger samt udfoldelsen af pilotprojekter.

EN BALANCERET OG KLIMAVENLIG AREALANVENDELSE, DER BALANCERER HENSYN TIL LANDBRUG, NATUR, BIODIVERSITET, REKREATIVE INTERESSER OG ENERGIFORMÅL

Handlingerne under dette mål er en udarbejdelse af en strategi for arealanvendelse. Det skal sikre en gennemtænkt og helhedsorienteret anvendelse af arealer. Derudover er der handlinger vedrørende skovrejsning og udtagning af kulstofrige lavbundsarealer. Her er det afgørende at tænke i synergier og de muligheder, som opstår for at styrke klimatilpasning, biodiversitet eller etablering af nye rekreative områder.

SAMARBEJDER OG SYNERGIER TIL AT FREMME NY TEKNOLOGI OG DRIFTSMETODER

Norddjurs Kommune ønsker at understøtte samarbejder og mulige synergier mellem parter for at teste nye teknologier og være med til at understøtte konkrete pilot- eller forsøgsprojekter. Det kunne være en indsats om biokul, som er en fremtidig metode til CO₂-lagring.

HANDLINGER

- Større biogasproduktion
- Partnerskaber og en styrket dialog mellem landbrugets parter og Norddjurs Kommune

HANDLINGER

- Strategier for arealanvendelse
- Øget skovrejsning
- Udtagning af kulstofrige lavbundslande

HANDLINGER

- Biokul som metode til binding af CO₂
- Understøtte pilot- og forsøgsprojekter

AFFALD
OG INDUSTRI
REDUKTION AF CO₂

Affald og Industri

Danmark er et af de lande i verden, som har den højeste CO₂-udledning pr. borger. En væsentlig årsag til dette er, at Danmark er et velstående samfund med et højt ressourceforbrug.

Af samme årsag bliver den måde, kommunen håndterer affald på, vigtig. Jo mere affald der genbruges, jo mindre CO₂-udledning fra afbrænding af affald, produktion og udvinding af råstoffer. Affaldsproduktion og -behandling er derfor afgørende for at imødegå klimaforandringerne.

Norddjurs og Syddjurs Kommuner har i 2020 vedtaget en ny fælles Affaldsplan. Målsætningerne og temaerne i Affaldsplan 2020 relaterer sig til 8 af FN's 17 verdensmål.

Der kan være klimagevinster at hente mange steder; både fra produktion, genbrug, reparation og affaldssortering til genanvendelse, energiudnyttelse og deponi. Produkter og ressourcer, som forbruges, skal holde længere og kunne bruges igen og igen.

Affald bliver dermed en værdifuld ressource, som virksomheder og forbrugere efterspørger. Det åbner for nye muligheder, som kan findes via samarbejder og kommunikation på tværs. Således kan omstillingen til en mere cirkulær økonomi være en mulig vækstmotor for erhvervslivet.

Norddjurs Kommune og dets havne er afgørende for erhvervslivet og industrien. Derfor er det vigtigt at tænke i grønne løsninger for at energioptimere og fremtidssikre industrien til gavn for hele Norddjurs Kommune.

VORES MÅL FOR REDUKTION

- ✓ Reduktion af CO₂-udledning fra deponier
- ✓ Mindre affald og bedre udnyttelse af naturressourcer
- ✓ 2030: 60 % af husholdningsaffald genanvendes
- ✓ 2050: Affaldssektoren er klimaneutral
- ✓ 2030: CO₂-reduktion i udledning fra skibe og rigge, der ligger til kaj i Norddjurs Kommune

VORES VEJ MOD MÅLET

- ✓ Bedre affaldssortering og mere genbrug
- ✓ Bedre affaldsbehandling og genanvendelse
- ✓ Grønnere industri

BEDRE AFFALDSSORTERING OG MERE GENBRUG

Alle i Norddjurs Kommune skal blive bedre til at sortere og genanvende affald. Det gælder både husholdningsaffald og erhvervsaffald. Norddjurs Kommune står overfor implementering af en ny måde at sortere affald på. Der ligger en indsats i at sikre, at borgerne føler sig klædt på til at affaldssortere, samt at de får viden om, at deres indsats rent faktisk nytter noget.

BEDRE AFFALDSBEHANDLING OG GENANVENDELSE

Handlingerne under dette punkt har fokus på at mindske drivhusgas-udledningen fra forbrænding af affald genereret i Norddjurs Kommune. Dette kan sikres gennem fangst af deponigasserne, som primært består af CO₂ og metan. Det sker via et biocover i form af et kompostlag, som lægges ud over deponianlæggets overflade. Ved at anvende biocover-teknologien omdannes den udledte drivhusgas metan til drivhusgassen CO₂, som er ca. 25 gange mindre skadelig end metan for klimaet. Det opsamlede metan kan ligeledes udnyttes i fjernvarme og motorer til glæde for borgere og erhvervsliv.

GRØNNERE INDUSTRI

Handlingerne under dette punkt har fokus på at mindske CO₂-udledning fra de skibe og rigge, som lægger til kaj i Norddjurs Kommune. Det sikres ved etablering af landstrøm, som overflødiggør dieselmotorer. Det er til gavn for industri, havne og borgere i og omkring havnene.

Med dialog og vejledning i forhold til den enkelte virksomheds energioptimering, ressourceforbrug og affaldshåndtering arbejdes der på en kontinuerlig grøn omstilling.

HANDLINGER

- Indsamling i 10 affaldstyper i husstanden
- Sortering og genanvendelse af erhvervsaffald
- Central sortering af husstandsindsamlet affald
- Formidling og kommunikation vedr. sortering.

HANDLINGER

- Opsamling af metan fra deponier via biocover

HANDLINGER

- Etablering af landstrøm ved havne
- Dialog og vejledning i forhold til den enkelte virksomheds energioptimering, ressourceforbrug og affaldshåndtering

UDDANNELSE OG LIVSSTIL

REDUKTION AF CO₂

Uddannelse og livsstil

Danmark et af de lande i verden, som har den højeste CO₂-udledning pr. borger. En væsentlig årsag til dette er, at Danmark er et velstående samfund med et højt ressourceforbrug. Borgernes adfærd, engagement og ejerskab udgør derfor en grundsten i den bæredygtige omstilling.

Mange borgere – unge og voksne- ønsker at gøre en indsats. Det er afgørende, at Norddjurs Kommune spiller en rolle i at understøtte borgerne til at kunne gøre en forskel.

Norddjurs Kommune vil derfor gå ind i rollen som formidler og facilitator for at fremme klimabevidste og klimakompetente borgere.

Måden, kommunen lykkes på, er ved at:

- give borgerne viden og kompetencer til at træffe klimabevidste valg
- give borgerne ejerskab og engagement til at gøre en indsats og ændre vaner
- give borgerne medansvar for den grønne omstilling ved at lytte til dem og tage dem med på råd
- støtte og skabe ejerskab om borgernes projekter og aktiviteter i kommunen.

Norddjurs Kommune ønsker at nå borgerne, hvor de er – og nå så mange forskellige målgrupper som muligt. Det kan være i foreningslivet, på plejehjemmene eller via de lokale fællesskaber i kommunens byer.

Kommunen sætter tidligt ind ved at styrke dagtilbud og skolers arbejde med og undervisning i FN's verdensmål, bæredygtighed og klima. På den måde understøttes udviklingen af klimabevidste børn i Norddjurs Kommune med en tidlig viden om vigtigheden af bæredygtig adfærd.

VORES MÅL FOR REDUKTION

- ✓ 2030: Borgere i Norddjurs Kommune er klimakompetente og klimabevidste
- ✓ 2030: Alle børn i daginstitutioner og skoler får viden om klimavenlig adfærd

VORES VEJ MOD MÅLET

- ✓ Aktivering og mobilisering af borgere og lokale fællesskaber
- ✓ Fokus på bæredygtighed og klima i dagtilbud og skoler og lignende
- ✓ Grønne områder og bæredygtig planlægning

AKTIVERING OG MOBILISERING AF BORGERE OG LOKALE FÆLLESSKABER

Handlingerne under dette mål handler om, hvordan Norddjurs Kommune via forskellige handlinger kan nå ud til kommunens borgere, mobilisere dem og understøtte, at de får viden og kompetencer til at gøre en forskel for den grønne omstilling. Det sker via de kontaktflader, som kommunen har med borgerne. I vejledningen af unge på vej til job og uddannelse, i den mad- og måltidspolitik der findes i Sundhed- og Omsorgskøkkenerne. Derudover støtter kommunen i særdeleshed projekter med klima- eller bæredygtighedsfokus ved at indarbejde klima og bæredygtighed som kriterier for tildeling af midler fra Kultur- og Fritidsudvalgets puljer. I Norddjurs Kommune skaber turismen 1536 jobs og en turismeomsætning på 1,2 mia. kr. i 2021. Turisterne booker hovedsageligt camping og feriehus, hvor outdoormuligheder er afgørende for deres oplevelser. Norddjurs Kommune ønsker at fremme naturferie i kommunen og vedblive at være et attraktivt sted for dem, der ønsker at opleve natur.

FOKUS PÅ BÆREDYGTIGHED OG KLIMA I DAGTILBUD OG SKOLER

Handlingerne under dette mål er rettet mod en tidlig indsats, hvor børn i Norddjurs Kommune får viden og kompetencer til klimavenlig adfærd. Det handler om et styrket arbejde med bæredygtighed i skoler og daginstitutioner, men også bæredygtige mad- og måltidsstrategier. Via oplevelser i naturen og samarbejder om bæredygtige vaner kan kommunen hjælpe unge med at udvikle mere bæredygtig adfærd.

GRØNNE OMRÅDER OG BÆREDYGTIG PLANLÆGNING

Handlingerne under dette mål skal være med til at udnytte og udbygge områders potentialer for biodiversitet og oplevelser. Norddjurs Kommune vil arbejde for at skabe synergier mellem biodiversitet, sundhed, klima, klimatilpasning og oplevelser for borgerne.

HANDLINGER

- Klima og bæredygtighed indarbejdes som kriterier for tildeling af Kultur- og Fritidsudvalgets puljer til projekter
- Promovering og facilitering af outdoor-faciliteter til naturferie i kommunen
- Bæredygtig Mad- og Måltidspolitik i Sundhed- og Omsorgskøkkener
- Helhedsorienteret klimatænkning og vejledning af den unge på vej til job og uddannelse
- Grønne uddannelser: samarbejde mellem UU og ungdomsuddannelserne

HANDLINGER

- Bæredygtighed på skemaet i skoler og daginstitutioner
- Bæredygtighedstemauger i skoler og dagtilbud.
- Bæredygtig mad- og måltidsstrategi for skoler og dagtilbud
- Handlinger vedr. bæredygtig kost, affaldssortering og brug af cykler for unge i BUCN, UngNorddjurs og Særlig Tilrettelagt Uddannelse.
- Udflugter i naturen og samarbejder om bæredygtigt energiforbrug for borgere med fysisk og psykisk funktionsnedsættelse

HANDLINGER

- Biodiversitetshaver, nyttehaver og "vild med vilje"-haver i socialområdets fælles- og udearealer og i plejecentrene

KOMMUNENS SOM VIRKSOMHED

REDUKTION AF CO₂

Norddjurs
Kommune

Norddjurs

Borgerervice
Selskaber
Borgertid
Kommunalrådgivning
Bekendtgørelse

Økonomi
Løn
Indtægter
Hævedning

Norrdjurs Kommune som virksomhed

Vores vej mod målet

Norrdjurs Kommune vil arbejde for at være aktiv i den grønne omstilling og være et godt eksempel.

Norrdjurs Kommune har gennem de seneste år igangsat en række initiativer og politikker. Med Klima- og Energipolitikken 2017 blev rammerne skabt for et grønt og bæredygtigt og robust Norrdjurs, der både kan imødegå den globale opvarmning og gøre Norrdjurs klimarobust. Det er eksempelvis igennem aktive samarbejder om 'et robust Norrdjurs', 'Grøn transport', 'Byer og land i udvikling' og 'Grøn erhvervsvekst'. Kommunens Principper for Bæredygtighed 2020 satte det første spadestik i forhold til at arbejde med en tankegang, hvor initiativer vokser nedefra i kraft af, at medarbejdere og borgere kommer på banen og er med til at sætte bæredygtighed på dagsordenen hos de enkelte arbejdspladser. Derudover arbejder Norrdjurs Kommune med miljømæssigt bæredygtige udbud og indkøb.

Norrdjurs Kommune ønsker at arbejde videre ad samme sti, som er begyndt. Kommunen vil derfor prioritere, at understøtte at medarbejdere i Norrdjurs Kommune får tilegnet sig relevant viden, som sætter dem i stand til at arbejde med bæredygtige løsninger. På denne måde bliver Norrdjurs Kommunes medarbejdere klimabevidste ambassadører, der fremmer den grønne omstilling både på deres arbejdsplads og hjemme.

Kommunens indkøbspolitik er et vigtigt redskab til at påvirke omverdenen i retning af et mindsket klimaaftryk. Kommunen vil fortsat arbejde målrettet hen mod større klimabevidsthed om de valg, som kommunen som virksomhed træffer. Norrdjurs Kommune vil styrke sin rolle som forandringsagent i forhold til grøn omstilling i organisationen såvel som i samfundet.

VORES MÅL FOR REDUKTION

- ✓ 2030: 70 % reduktion af CO₂-udledning fra Norrdjurs Kommune som virksomhed
- ✓ 2050: Norrdjurs Kommune som virksomhed er klimaneutral
- ✓ Norrdjurs Kommune vil styrke sin rolle som forandringsagent i forhold til grøn omstilling i organisationen såvel som i samfundet. Dette sikrer, at kommunen når målene i planen.

VORES VEJ MOD MÅLET

- ✓ Klimaledelse og klimakompetencer i den kommunale organisation
- ✓ Bæredygtig indkøbsstrategi
- ✓ Udfasning af fossil bilflåde
- ✓ Bæredygtige kommunale bygninger

BÆREDYGTIG INDKØBSSTRATEGI

Norrdjurs Kommune være med til at skubbe til forandringen mod mere bæredygtige varer ved at have en bæredygtig indkøbsstrategi. Handlingerne handler om at skabe en bevidsthed om ordrestørrelser, øget undervisning i miljømærkningsordninger og bæredygtige alternativer, få nøgletal for CO₂-belastning af vare- og tjenesteydelser samt indarbejde bæredygtighed som kriterium ved udbud af vare- og tjenesteydelser.

UDFASNING AF FOSSIL BILFLÅDE

Norrdjurs Kommune forpligter sig til at arbejde med at omstille den fossile bilflåde hos kommunen til bæredygtige køretøjer i videst muligt omfang. Det gælder både små personbiler og de tungere køretøjer.

BÆREDYGTIGE KOMMUNALE BYGNINGER

Norrdjurs Kommune vil arbejde mod initiativer og handlinger i hele organisationen, som kan føre til CO₂-reduktioner. Det kan være bæredygtigt kommunalt byggeri, energirenovering af kommunale bygninger og lavere elforbrug og brug af grøn strøm.

HANDLINGER

- Løbende energirenovering af kommunale ejendomme
- Bæredygtige beslutninger i kommunens byggeplanlægning
- 100 % grøn el i kommunens bygninger

HANDLINGER

- Øget opmærksomhed på ordrestørrelser og leveringsdage for at reducere transport og leveringstid
- Undervisning i bæredygtighed, miljømærkningsordninger og deltagelse i bæredygtighedsnetværk
- Brug af nøgletal for CO₂-belastning af vare- og tjenesteydelser på indkøbsaftaler, når viden og kompetencer er tilgængelige
- Anvende bæredygtighed som kriterium ved udbud af vare- og tjenesteydelser

HANDLINGER

- 2021: Alle nyindkøb af kommunale små personbiler skal som udgangspunkt være el-biler eller hybridbiler
- 2023 og frem: Der foretages en løbende udskiftning af varebiler og busser ud fra en vurdering af ladeinfrastruktur og økonomisk

KLIMALEDELSE OG KLIMAKOMPETENCER

Norddjurs Kommune skal sikre, at politikere, den administrative ledelse og alle medarbejdere i Norddjurs Kommune har viden, som styrker dem i at træffe klimabevidste valg. Uddannelse af medarbejdere, ledelsesinformation, vidensdeling og kommunikation sikrer varetagelse af klimaarbejdet; herunder kapacitet og kompetencer til at implementere klimaplanen og udvikle klimaarbejdet i den nødvendige retning. Samtidig skal klima og klimatilpasning integreres i arbejdet med kommunens strategier og planer samt arealer.

HANDLINGER

- Udarbejdelse af en handleplan for at opnå bred politisk og administrativ forankring af klima og bæredygtighed i alle politiske udvalg og den daglige drift af kommunen
- Arbejde hen mod databaseret klimaledelse
- Integration af klima i kommuneplan og lokalplaner samt i salg og projektering af kommunale arealer
- Vurdering af klima og bæredygtighed for alle nye relevante anlægssager i de tilhørende sagsfremstillinger

KLIMATILPASNING

Klimatilpasning

Klimaet er i forandring, og prognoserne fra FN's klimapanel IPCC viser, at der i fremtiden vil være øget havvandsstand og hyppigere stormflodshændelser samt ændret nedbørsmønster. Temperaturstigninger stiller verden overfor nye udfordringer med hedeølger og tørke; dette påvirker både mennesker, dyr og naturen.

I Norddjurs Kommune opleves allerede et klima i forandring; særligt truslen fra hav og fjord. Norddjurs Kommune har derfor i mange år arbejdet med klimatilpasning - ansvarsfuldt og langsigtet - for at blive og forblive klimarobust i fremtiden til glæde og gavn for kommunens borgere, virksomheder og miljø.

For at blive en klimarobust kommune skal der arbejdes målrettet med klimatilpasning, så borgere og samfundsmæssige værdier sikres bedst muligt. Der er derfor udvalgt en række indsatsområder, som skal være med til at sikre, at dette sker. De danner rammen og fundament for, at der arbejdes med de rigtige løsninger ift. klimatilpasning i kommunen, og at ressourcerne sættes ind de rigtige steder.

Norddjurs Kommune skal arbejdet med klimatilpasning indenfor fire indsatsområder:

- Vand
- Tørke
- Hede
- Vind

Som en del af Norddjurs Kommunens klimaplan er der i samarbejde med Niras lavet en ny klimatilpasningsplan for kommunen, hvor status, mål og indsatser mv. er detaljeret beskrevet. Rapporten udgør et særskilt element i klimaplanen.

VORES MÅL FOR KLIMATILPASNING

Det er konkretiseret til følgende mål:

- ✓ at sikre, at de løsninger, som vælges, vil kunne tilpasses løbende i forhold til udviklingen af klimaudfordringer
- ✓ at arbejde helhedsorienteret omkring hele vandets kredsløb med fokus på synergier og gevinster
- ✓ at vælge løsninger, som i videst muligt omfang skaber en naturværdi og bidrager til bevægelse og fællesskab gennem rekreative elementer
- ✓ at vælge i vandløbsoplande, der er udfordret af oversvømmelse, de løsninger som både løser oversvømmelsesproblematikken og forbedrer vandløbets miljø
- ✓ at planlægge klogt i forbindelse med planlægning af nye områder, uanset om det er ny by eller rekreative områder, gøres området robust både i forhold til oversvømmelse, erosion og tørke
- ✓ at opnå synergi mellem klimatilpasning og reduktion af udledninger som en del af DK2020-samarbejdet

Vores vej mod målet

EN KLIMAROBUST KOMMUNE – NU OG I FREMTIDEN

Denne plan sætter den overordnede vision for klimatilpasningen i Norddjurs Kommune samt konkrete mål for udvalgte indsatsområder. Planen danner rammen for, at der arbejdes med de rigtige løsninger i forhold til klimatilpasning af eksisterende byer samt i planlægning af nye byområder, og at ressourcerne sættes ind de rigtige steder.

Visionen er, at klimaarbejdet skal være en integreret del af det, der foregår i kommunen. Kommunen skal klimatilpasse ansvarsfuldt og langsigtet – en tilgang som vil være med til sikre kommunens værdier og skabe tryghed hos kommunens borgere. Klimatilpasningsløsninger skal skabe nye rekreative muligheder i nærområder, og yderligere synergier skal dyrkes. Klog klimatilpasning vil bidrage til øget biodiversitet, mere natur i byområderne og binding af CO₂ som de væsentligste gevinster.

Indsatsområderne under klimatilpasning er overordnet prioriteret i tre kategorier; kort, mellem og lang sigt. Norddjurs Kommune vil arbejde for, at prioritering af områderne er gennemskuelige og tydeliggør, hvorfor de forskellige lokaliteter er udpeget.

De tiltag, der er prioriteret højest, er tiltag på geografiske områder, som allerede i dag er vandlidende. Samtidigt er de områder, hvor vand udgør den største skadesrisiko for bygninger og infrastruktur eller har sundhedsmæssige konsekvenser for kommunens borgere, prioriteret højt. Derudover er viden opnået i forbindelse med risikokortlægningen medtaget i prioriteringen.

I Norddjurs Kommune findes løsningerne i fællesskab. Kommunen vil gå forrest med det gode eksempel - men det er afgørende, at alle løfter i flok og tager ansvar for at gøre den nødvendige forskel gennem engagement, ideer og handlinger. Det er summen af handlinger fra det enkelte menneske til forening, virksomhed og myndighed, som skal være med til at sikre, at vi kommer i mål. Derfor er dialog en vigtig del af processen.

HANDLINGER

- Udarbejdelse af en handleplan for indsatsområder på hhv. kort, mellem og lang sigt.
- Vidensopbygning om klimatilpasning
- Dialog med borgere, erhverv og industri

A coastal landscape featuring a sandy beach in the foreground, dunes with sparse vegetation, and a dark sea under a dramatic, cloudy sky. The text is overlaid on the right side of the image.

OVERSIGT

NORDJURS KOMMUNES KLIMAHANDLINGER

Indsatsområde: Energi

Vores vej mod målet	Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Målgruppe	Næste skridt	
			Klima	Sundhed	Lige vilkår	Økonomi mv.		Budget og finansiering (ekskl. Personale)	Tidsplan mod 2030 og 2050 (kort, mellem, lang sigt)
Fossilfri energi- og varmeproduktion og varmforsyning, som er baseret på 100 % vedvarende energi	1.a	Udbygning af fjernvarmeforsynede områder, herunder facilitering og motivering af husstande til at udskifte oliefyr	Der er ikke en direkte CO ₂ -effekt, men det vil fremgå på energibalancen	Mindre partikelforurening til gavn for sundhed samt sundere boliger med bedre luft- og fugtforhold	Udskiftning af oliefyr er en omkostning for privatøkonomien. Det er ikke alle økonomier, som kan rumme denne omkostning	Bedre ressourceanvendelse og øget værdi af boliger	Boligejere	Indeholdt i budgettet	Kort
	1.b	Erstatning af biomasse med vedvarende energi i fjernvarmen	Der er ikke en direkte CO ₂ -effekt, men det vil fremgå på energibalancen	Mindre partikelforurening til gavn for sundhed	Uændret	Bedre ressourceanvendelse	Varmeværker	Indeholdt i budgettet	Kort
	1.c	Norddjurs Kommune vil udarbejde en strategi for elproduktion	CO ₂ -reduktion	Uændret	Uændret	Billigere el fordi den produceres lokalt. Større forsyningssikkerhed	El-selskaber, interessenter på energiområdet og lokale interessenter, herunder lodsejere	Indeholdt i budgettet	Kort
	1.d	Energi- og klimavejledning om energieffektivisering, omlægning af energiforsyning og klimarigtig brug af byggematerialer	Der er ikke en direkte CO ₂ -effekt, men det vil fremgå på energibalancen	Mindre partikelforurening til gavn for sundhed samt sundere boliger med bedre luft- og fugtforhold	Omlægninger er en udgift for privatøkonomien. Det er ikke alle økonomier, som kan bære denne omkostning	Bedre ressourceanvendelse og øget værdi af boliger	Boligejere og byggebranchen	Indeholdt i budgettet	Kort
	1.e	Understøttelse af etablering af solcelleparker	CO ₂ -reduktion. Der er potentiale for at indtænke biodiversitetsindsatser	Uændret	Uændret	Billigere el fordi den produceres lokalt. Større forsyningssikkerhed	Lokalbefolkning, lokale lodsejere og solenergisekskaber	Indeholdt i budgettet	Kort-mellem
50 % CO₂-reduktion af energi til industrielle processer inden 2030	1.f	Virksomheder omlægger energiformer til vedvarende energi inden 2030	CO ₂ -reduktion	Mindre partikelforurening til gavn for sundhed	Uændret	Uændret	Lokale virksomheder	Indeholdt i budgettet	Kort-mellem
	1.g	Norddjurs Kommune samarbejder med erhvervslivet om den grønne omstilling, fx ved	CO ₂ -reduktion	Mindre partikelforurening til gavn for sundhed	Uændret	Grønne produktionsmetoder styrker erhvervslivet ift. fx konkurrencedygtighed og	Lokale virksomheder	Indeholdt i budgettet	Kort-mellem

		indgåelse af klimapartnerskabsaftaler				medfører økonomiske gevinster			
	1.h	Udnyttelse af virksomheders overskudsvarme og anvendelse af denne i fjernvarmeforsyningen	CO ₂ -reduktion	Mindre partikelforurening til gavn for sundhed	Uændret	Uændret	Lokale virksomheder og fjernvarmeverker	Indeholdt i budgettet	Igangsat
Bidrag til produktion af bæredygtigt brændstof	1.i	Understøtte etablering af nye energitekniske løsninger og projekt	CO ₂ -reduktion	Uændret	Uændret	Billigere el fordi den produceres lokalt. Større forsyningsikkerhed	El-selskaber, iværksættere og investorer, virksomheder, projektudviklere	Indeholdt i budgettet	Kort-mellem
	1.j	Norddjurs Kommune vil indgå partnerskaber, i dialog og i samarbejder om fremtidige udviklingsmuligheder, hvor det giver mening	CO ₂ -reduktion	Uændret	Uændret	Billigere el fordi den produceres lokalt Større forsyningsikkerhed	El-selskaber, iværksættere og investorer, virksomheder, projektudviklere	Indeholdt i budgettet	Kort-mellem

Indsatsområde: Transport og mobilitet

Vores vej mod målet	Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Målgruppe	Næste skridt	
			Klima	Sundhed	Lige vilkår	Økonomi mv.		Budget og finansiering (ekskl. Personale)	Tidsplan mod 2030 og 2050 (kort, mellem, lang sigt)
Fremme klimavenlig persontransport hos den enkelte borger	2.a	Udbygning af el-ladeinfrastruktur	CO ₂ -reduktion	Lavere støj og partikelforurening (især i byerne)	Udskiftning af bil til elbil er en omkostning for privatøkonomien. Det er ikke alle økonomier, som kan rumme denne omkostning	Uændret	Alle bilister i Norddjurs	Indeholdt i budgettet. Kræver medarbejderressourcer til dialog, facilitering og koordinering. Der er afsat 4 mio. kr. fra 2022 - 2024 til at sørge for, at Ladestanderbekendtgørelsen opfyldes inden 1. januar 2025. Der vil i første fase blive etableret en ladeinfrastruktur, som minimum dækker behovet frem til 2030. Fra 2025 - 2050 kan der ad hoc blive behov for yderligere finansiering, hvis ikke det kan dækkes af det private marked	2022 - 2050 - løbende indsats og opfølgning. Første fase 2022 - 2024 ift. opfyldelse af lovkrav ved kommunale bygninger. Her opsættes minimum 60 offentligt tilgængelige ladestander over hele Norddjurs. Anden fase 2025 - 2050 - fortsat opstilling ved nye bygninger eller yderligere ladestander efter behov
	2.b	Elektrificering af den private vognpark: 40 % af de private biler kører på el i 2030 og 100 % af person- og varebiler kører på el eller vedvarende energi i 2050	CO ₂ -reduktion	Lavere støj og partikelforurening (især i byerne)	Udskiftning af bil til elbil er en omkostning for privatøkonomien. Det er ikke alle økonomier, som kan rumme denne omkostning	Der er en investeringso mkostning. Renere luft og mindre støj giver færre syge med luftvejsinfektioner og stress og dermed en samfundsgevinst	Privatbilister og transportfirmaer	Indeholdt i budgettet. Kræver medarbejderressourcer til dialog, facilitering og koordinering	Kort
	2.c	Fremme samkørsel på Djursland gennem projekter med samkørsel såsom Ta' Med og NaboGo	CO ₂ -reduktion	Lavere støj og partikelforurening (især i byerne)	Borgere kan tjene på enten at tage andre med eller køre med andre	Færre biler på vejene giver mindre trængsel og mindre slid på vejene. Hvis flere vælger at tage andre borgere med i deres bil, vil der være et bedre mobilitetstilbud	Privatbilister og borgere med transportbehov	Ingen udgifter ved brug af app'en. Kommunen kan vælge at afsætte midler til Ta' Med fra FDM til dem, som udfører samkørsel. Fx 250.000 årligt for at sikre, at der bliver tilbudt nok samkørsler til, at det bliver et reelt tilbud. Der kan desuden etableres blafferstoppesteder og samkørsels pladser. Fx 100.000 kr. årligt fra 2024 - 2030 til dette formål.	Kort. Kommunen vil fortsætte den løbende indsats gennem dialog med samkørsels tjenester og lokale virksomheder og uddannelser fra 2017 til 2030

						på Djursland, og samkørsler kan til en vis grad erstatte kørsel med Flextrafik, hvormed kommunen sparer penge			
Skift af teknologi og drivmidler i vare- og lastbiltransport	2 d	Alle kollektivtrafikbusser som kører i Norddjurs Kommune skal drives af vedvarende energi	CO ₂ -reduktion	Lavere støj og partikelforurening (især i byerne)	Uændret	Mulige driftsbesparelser, da elbusser kræver mindre vedligehold og koster mindre at køre	Busselskaber	Erfaring fra det første udbud af bybussen i Grenaa viste, at det ikke nødvendigvis behøver at være dyrere at skifte til elbusser	Kort. Sommer 2023: Elektrificering af bybussen i Grenaa. Sommer 2026: De regionale busser skal i udbud, hvor det vil være muligt at gøre ruterne elektriske. Indenfor de kommende år: Det vil være muligt at lægge skolebusserne i udbud med henblik på at gøre dem elektriske. Det kan gøres i faser, da der er 21 kontraktbusser, der skal udskiftes
	2.e	Kollektiv trafik og Flextrafik optimeret i forhold til behov. Der fjernes 25 % buskørsel i 2030 i forhold til 2020. Norddjurs Kommune initierer dialog og partnerskab med Syddjurs Kommune, Randers Kommune, Midttrafik og Region Midtjylland om optimering af den kollektive trafik på	CO ₂ -reduktion	Lavere støj og partikelforurening (især i byerne)	Højere udgifter for nogle borgere til Flextrafik. Andre borgere vil få færre udgifter, fordi de kan bruge billig Plustur	Kommunerne og regionen kan spare millioner ved at fjerne ikke-anvendte busafgange og erstatte dem med Flextrafik-løsninger	Brugere af den kollektive trafik, busselskaber og vognmænd	Der vil være driftsbesparelser for Norddjurs	Kort. Der vil ske en optimering af busruterne fra 2023 og frem

Djursland									
	2.f	Norddjurs Kommune vil være i løbende dialog og samarbejde med transportsektoren om udfordringer og muligheder	CO ₂ -reduktion	Lavere støj og partikelforurening (især i byerne)	Uændret	Høje udgifter til omstilling, som skal bæres af enkeltpersoner . Markedet er ikke nødvendigvis klart til dette; hverken teknologisk eller i forhold til tilgængelighed	Vognmænd	Indeholdt i budgettet	Mellem

Indsatsområde: Landbrug og arealanvendelse

Vores vej mod målet	Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Målgruppe	Næste skridt	
			Klima	Sundhed	Lige vilkår	Økonomi mv.		Budget og finansiering (ekskl. Personale)	Tidsplan mod 2030 og 2050 (kort, mellem, lang sigt)
Et mere klima- og miljøvenligt landbrug, der er økonomisk bæredygtigt	3.a	Større biogasproduktion	CO ₂ -reduktion	Kan evt. bidrage indirekte	Uændret	Kan kræve investering	Landbrugserhvervet	Uændret	Mellem-lang
	3.b	Partnerskaber og en styrket dialog mellem landbrugets parter og Norddjurs Kommune, herunder understøtter landbrugets anvendelse af klimaværktøjet ESGreen Tool til at reducere klimaaftrykket	CO ₂ -reduktion	Kan evt. bidrage indirekte	Uændret	Grøn omstilling kan være et konkurrenceparameter og åbne for nye markeder	Landbrugserhvervet	Uændret	Kort
En balanceret og klimavenlig arealanvendelse, der balancerer hensyn til landbrug, natur, biodiversitet, rekreative interesser og energiformål	3.c	Øget omlægning af areal til naturlige vådområder, herunder igangsættelse af vådområdeprojekter	Sikring af biodiversitet, reduktion af kvælstofudvaskning og CO ₂ -fangst	Rekreativ værdi for borgerne	Uændret	Støttes af statslige midler	Kommunen som virksomhed og lodsejere	Uændret	Kort-mellem
	3.d	Kommunen vil fremme skovtilplantning og understøtte statens mål om, at skovlandskaber skal udgøre 20-25% af landets areal inden udgangen af det 21. århundrede ved at udpege skovrejsningsområder	Binding af CO ₂ , øget biodiversitet og ved produktionskov klimavenlige materialer til byggeri	Rekreativ værdi for borgerne	Uændret	Private jordejere kan søge statsmidler til skovrejsning. Tilsagn tildeles i henhold til kommunens udpegning af areal til ønsket skovrejsning.	Kommunen som geografi og lodsejere.	Uændret	Mellem-lang
	3.e	Udarbejdelse af en kommunal strategi for arealanvendelse. Det skal sikre en gennemtænkt og helhedsorienteret anvendelse af arealer	Sikring af biodiversitet, reduktion af kvælstofudvaskning og CO ₂ -reduktion	Rekreativ værdi for borgerne	Uændret	Kommunale udgifter til jordkøb og etablering af skov. Der kan søges midler til privat skovrejsning af private ejere af landbrugsjord	Kommunen som virksomhed	Udgifter til etablering af skovpulje	Kort
Samarbejder og synergier til at fremme ny teknologi og driftsmetoder	3.f	Etablering af projektgrupper som etablerer pilotprojekter, der fremmer nye driftsmetoder, teknologi, planteavl, arealanvendelse mv.	CO ₂ -reduktion	Kan evt. bidrage indirekte	Uændret	Kan kræve investering	Landbrugserhvervet	Uændret	Kort-mellem-lang
	3.g	Norddjurs Kommune ønsker at støtte op om samarbejder og mulige synergier mellem parter til at teste nye teknologier og være med til at bakke	CO ₂ -reduktion	Kan evt. bidrage indirekte	Uændret	Kan kræve investering	Landbrugserhvervet	Uændret	Kort-mellem-lang

		op om konkrete pilot- eller forsøgsprojekter. Det kunne være en indsats om biokul, som er en fremtidig metode til CO ₂ -lagring							
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Indsatsområde: Affald og Industri

Vores vej mod målet	Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Målgruppe	Næste skridt	
			Klima	Sundhed	Lige vilkår	Økonomi mv.		Budget og finansiering (ekskl. Personale)	Tidsplan mod 2030 og 2050 (kort, mellem, lang sigt)
Bedre affaldssortering og mere genbrug	4.a	Affaldssortering i 10 slags affald i husstande	CO ₂ -reduktion. Langt mere genanvendelse og mindre forbrænding	Uændret	Uændret	Uændret	Borgere	Indeholdt I budgettet	2023
	4.b	Sortering og genanvendelse af erhvervsaffald	CO ₂ -reduktion. Langt mere genanvendelse og mindre forbrænding	Uændret	Uændret	Uændret	Borgere	Indeholdt I budgettet	2023
	4.c	Central sortering af husstandsindsamlet affald	CO ₂ -reduktion. Langt mere genanvendelse og mindre forbrænding	Uændret	Uændret	Uændret	Borgere	Indeholdt I budgettet	2023
	4.d	Formidling og kommunikation vedr. sortering	CO ₂ -reduktion. Langt mere genanvendelse og mindre forbrænding	Uændret	Øget kommunikation kan forbedre borgers muligheder for at sortere og øge tilslutning	Uændret	Borgere	Indeholdt I budgettet	2023
Bedre affaldsbehandling og genanvendelse	4.e	Opsamling af metan fra deponier via biocover - etableres fx ved deponiet i Glatved	CO ₂ -reduktion	Metan er sundhedsskadeligt. Derfor vil en reduktion forbedre folkesundheden	Uændret	Uændret	Reno Djurs	Indeholdt I budgettet	Igangsat 2019
Grønnere industri	4.f	Etablering af landstrøm for skibe og rigge, som ligger til kaj i Norddjurs Kommune, så dieselmotorer bliver overflødige	Erstatter fossile brændstoffer med vedvarende energi. CO ₂ -reduktion	Mindre partikelforening og støj til gavn for sundhed	Uændret	Uændret	Grenaa Havn	Indeholdt I budgettet	Mellem
	4.g	I forbindelse med årlige besøg på ca. 150-200 virksomheder og landbrug hjemmehørende i kommunen sættes med udgangspunkt i Miljøstyrelsens tilsynsvejledning fokus på dialog og vejledning i forhold til den enkelte virksomheds energioptimering, ressourceforbrug og affaldshåndtering med henblik på en kontinuerlig grøn omstilling	CO ₂ -reduktion og mindre ressourceforbrug	Renere luft	Uændret	Uændret	Industrivirksomheder i kommunen og landbrug	Indeholdt I budgettet	Kort-mellemlang

Indsatsområde: Uddannelse og Livsstil

Vores vej mod målet	Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Målgruppe	Næste skridt	
			Klima	Sundhed	Lige vilkår	Økonomi mv.		Budget og finansiering (ekskl. Personale)	Tidsplan mod 2030 og 2050 (kort, mellem, lang sigt)
Aktivering og mobilisering af borgere og lokale fællesskaber	5.a	Tilpasse kriterier og principper for tildeling af Kultur- og Fritidsudvalgets puljer, sådan at ansøger indtænker klima og bæredygtighed både i ansøgningsfasen, projektstyring og evaluering	Kulturændring med klima på dagsordenen	Uændret	Uændret	Projekter med fokus på klimavenlig adfærd prioriteres	Medlemmer af Kultur- og Fritidsudvalget. Ansøgere til udvalgets puljer	Indeholdt i budgettet	2023
	5.b	Fremme naturferier lokalt ved at promovere eksisterende outdoor-faciliteter, stier, cykelruter shelters og friteltning i naturen	Mere klimavenlig ferieform. Mindre CO ₂ udledt i biler og fly. Derudover nye grønne vaner	Tid i naturen er sundt for det fysiske og mentale helbred	Ferieoplevelser som flere har adgang til uanset økonomi	Staycation samt flere turister	Borgere i Norddjurs. Borgere i resten af Danmark. Udenlandske turister	Indeholdt i budgettet	2023
	5.c	Projektet "Vanebrud for klimaet" for fire uddannelsesinstitutioner i kommunen	CO ₂ -reduktion	Sundere vaner	Afprøvet på udvalgte grupper af unge på 4 uddannelsesinstitutioner	Engangsbeløb fra Norddjurs Kommune. Ingen/usikkerhed om økonomi til udbredelse til flere målgrupper i kommunen	Lige nu unge borgere. I fremtiden alle borgere i kommunen. Medarbejdere på virksomheder/organisationer i kommunen	Erhvervspuljen i 2022	Kort
	5.d	Etablering af en Grøn Praktikbank online, hvor virksomheder der også har en tydelig klimaprofil grønstemples som mulige praktikværter ift. formidling af både praktik og klimatiltag	De unge bliver bevidste om klima ift. job og uddannelse. Kan lede til CO ₂ -reduktion. Det kan motivere virksomheder til at få klima på dagsordenen	Uændret	Uændret	Uændret	Unge fra 7. klasse og op	Indeholdt i budgettet	Kort
Fokus på bæredygtighed og klima i dagtilbud og skoler og lignende	5.e	Bæredygtighed på skemaet i skoler og daginstitutioner	Skaber bæredygtig bevidsthed som i sidste ende kan lede til adfærdsendringer og mindsket CO ₂	Uændret	Ressourceopbygning for mindre ressourcestærke	Øget ejerskab og engagement	Ansatte i skoler og dagtilbud, børn i dagtilbud, elever i folkeskolen	Indeholdt i budgettet	Kort. Er iværksat på nogle skoler og daginstitutioner. I daginstitutioner er der fx iværksat Grønne Spirer. Forventes implementeret fra skoleår 2024-2025

	5.f	Bæredygtigheds-temauger i skole og dagtilbud. Norddjurs Kommune vil løbende udvikle nye undervisningsforløb og tilbud om biodiversitet, den grønne dagsorden og klima. Forløbene vil øge elevernes viden om klimaforandringer og hvad der konkret kan gøres	Skaber bæredygtig bevidsthed, som i sidste ende kan lede til adfærdsændringer og mindsket CO ₂	Uændret	Ressourceopbygning for mindre ressourcestærke	Øget ejerskab og engagement	Ansatte i skoler og dagtilbud, børn i dagtilbud. elever i folkeskolen	Indeholdt i budgettet	Kort. For skoler: Implementeres efter den årlige lokale skoleplan for skoleåret 2024-2025 For dagtilbud: Implementeres efter netværksmøder med dagtilbud i efterår 2023
	5.g	Etablering af skolehaver "haver til maver"	Skaber bæredygtig bevidsthed, som i sidste ende kan lede til adfærdsændringer og mindsket CO ₂	Uændret	Ressourceopbygning for mindre ressourcestærke	Øget ejerskab og engagement	Ansatte i skoler og dagtilbud, børn i dagtilbud. elever i folkeskolen	Kræver finansiering	Kort. På baggrund af den yderligere finansiering dette tiltag kræver, forventes der først en implementering i løbet af 2-3 år
	5.h	Mad- og måltidspolitik med fokus på klima i folkeskolen og dagtilbud. Dette kan være kødfrie dage, benyttelse af lokale råvarer og mad og måltider der er lavet efter de officielle kostråd	Lavere CO ₂ -udledning. Skaber bæredygtig bevidsthed, som i sidste ende kan lede til adfærdsændringer og mindsket CO ₂	Uændret	Ressourceopbygning for mindre ressourcestærke	Reduktion af madspild og mindre mængde indkøb kan medføre besparelser	Ansatte i skoler og dagtilbud, børn i dagtilbud. elever i folkeskolen	Indeholdt i budgettet.	Kort. Implementeres efter dialog med forældrebestyrelser er med de daginstitutioner, der har madordning, samt skolebestyrelser for de skoler, der har kantineordning. Forventes i skoleåret 2023-2024
	5.i	Sundhed- og Omsorg vil med deres Mad- og måltidspolitik have fokus på bæredygtig kost gennem fokus på mindre madspild i Sundheds- og Omsorgskøkkener	Lavere CO ₂ udledning. Skaber bæredygtig bevidsthed, som i sidste ende kan lede til adfærdsændringer og mindsket CO ₂	Uændret	Uændret	Grundet prisstigninger vil udgifterne til mad stige. Dog kan øget bevidsthed om at tilpasse mængderne a mad være med til at	Plejecentres beboer/medarbejdere	Indeholdt i budgettet	Kort

		Derudover vil de have øget fokus på affaldssortering for at genanvende så meget affald som muligt				dæmpe udgiftsstigningerne			
Fokus på bæredygtighed og klima i dagtilbud og skoler og lignende	5.j	UngNorddjurs vil sammen med de unge sætter fokus på klimavenlig adfærd som fx strøm- og vandforbrug, affaldssortering og bæredygtig kost. Derudover vil der være fokus på sundhedsfremmende aktiviteter i naturen	Skaber bæredygtig bevidsthed hos de unge, som i sidste ende kan lede til adfærdsændringer og mindsket CO ₂	Aktiviteter i naturen fremmer fysisk og mental sundhed	Udflugter med brugerbetaling kan skabe ulige vilkår for kommunens børn og unge	Bedre el-, strøm- og madspildsvaner kan give luft i økonomien. Nødvendig brugerbetaling ifm. visse aktiviteter	Børn og unge, som benytter tilbuddene i UngNorddjurs	Indeholdt i budgettet	Kort
	5.k	BUCN vil implementere grøn Mad- og Måltidspolitik på Børne- og Ungecenter Norddjurs, som bl.a. stiller krav til kødfri dage og miljømærkede råvarer. Derudover vil de sikre cykler til alle børn og unge på BUCN og samarbejde med børn og unge om bæredygtigt energiforbrug samt affaldssortering	Skaber bæredygtig bevidsthed hos de unge, som i sidste ende kan lede til adfærdsændringer og mindsket CO ₂	Motion fremmer fysisk og mental sundhed. Økologisk kost fremmer sundhed, idet økologiske råvarer indeholder flere vitaminer og kostfibre, færre tilsætningsstoffer og er fri for genmodificerede organismer	Indsatserne kan være med til at udligne sociale forskelle	Bedre el-, strøm- og madspildsvaner kan give luft i økonomien	Børn og unge, som er anbragt eller i aflastning på BUCN	Indeholdt i budgettet	Kort-mellem
	5.l	Fokus på et øget forbrug af bæredygtige materialer i socialområdets aktivitets- og produktionsværksteder samt bæredygtig Mad- og Måltidspolitik i socialområdets køkkener	Skaber bæredygtig bevidsthed hos brugerne, som i sidste ende kan lede til adfærdsændringer og mindsket CO ₂	Uændret.	Uændret	Økonomisk gevinst ved genanvendelse af materialer	Hhv. voksne borgere med handicap eller psykisk lidelse i socialområdets tilbud, STU samt alle borgere på socialområdets kostordning	Indeholdt i budgettet	Lang sigt for aktivitets- og produktionsværksteder. Kræver dialog med samarbejdspartnere. Kort sigt for socialområdets køkkener
	5.m	Botilbud på socialområdet (voksenhandicap- og psykiatri) vil sammen med borgeren sætte fokus på klimavenlig adfærd, som f.eks. strøm- og vandforbrug og affaldssortering. Derudover vil der være fokus på aktiviteter i naturen med borgeren	Skaber bæredygtig bevidsthed hos brugerne, som i sidste ende kan lede til adfærdsændringer og mindsket CO ₂	Motion fremmer fysisk og mental sundhed	Indsatsen sikrer tilgængelighed for alle uanset funktionsnedsættelse og udligner ulige vilkår for borgere	Bedre strømvaner kan give luft i økonomien	Borgere i botilbud	Indeholdt i budgettet	Kort
	5.n	Ungeindsatsen og UU vil anskaffe	Skaber bæredygtig	Motion fremmer	Uændret	Engangsudgifter på	Unge i	Mindre beløb	Kort

Fokus på bæredygtighed og klima i dagtilbud og skoler og lignende		cykler til unge i beskæftigelsesrettede projekter til brug ved praktik, virksomhedsbesøg eller lignende	bevidsthed hos brugerne, som i sidste ende kan lede til adfærd ændringer og mindsket CO ₂	fysisk og mental sundhed		indkøb af cykler	beskæftigelsesrettede projekter		
	5.o	Klima tænkes ind i udarbejdelse af handleplaner i samarbejdet mellem sagsbehandler, bostøtte og unge. Det kan være at koble økonomi og energibesparende tiltag i samarbejdet med den unge beskæftigelsesrettede projekter og formidling af virksomheders klimavision med den unges vej til uddannelse og job	Skaber bæredygtig bevidsthed hos den unge, hvor klimakompetencer bliver en del af den unges uddannelse eller job	Den unge øger sine fremtidige uddannelses- og jobmuligheder via klimakompetencer	Uændret	Ingen ekstra udgifter. Muligheder for besparelser for den enkelte unge på el, varme og mad	Unge i beskæftigelsesrettede projekter	Indeholdt i budgettet.	Kort. Der sættes tiltag i gang og den unge involveres. Kan udbygges undervejs og den unges egne ideer kan komme på banen
	5.p	Etablering af nye grønne lommepengejobs	Skaber bæredygtig bevidsthed hos den unge, hvor klimakompetencer bliver en del af den unges uddannelse eller job	Den unge øger sine fremtidige uddannelses- og jobmuligheder via klimakompetencer	Uændret	Det vil kræve et stort arbejde ift. at finde og etablere samarbejde med klimavenlige virksomheder, og det vil kræve økonomiske ressourcer at give de unge lommepenge	Sårbare eller kriminalitetstruede unge 7. klasse	Mindre beløb	Kort. Første skridt er at afsøge markedet ift. muligheder og behov. Derudover afsøge økonomiske ramme og muligheder indenfor gældende lovgivning
	5.q	Virksomhedsbesøg i boligforeningen B45 for de unge i udskolingen med fokus på bæredygtighed, uddannelse og job	Skaber bæredygtig bevidsthed hos den unge, hvor klimakompetencer bliver en del af den unges uddannelse eller job	Kan skabe nye ideer hos unge	Uændret	Uændret	Unge i udskolingen	Indeholdt i budgettet	Kort. Uddannelse og jobforløb på folkeskolerne er allerede planlagt, og der er etableret samarbejde med deltagende virksomheder. Der skal tilføjes fokus på klimaløsninger ift. formidling til elever
	5.r	Samarbejde mellem UU og	Skaber bæredygtig	Uændret	Uændret	Kan gøre den unge	Unge på	Indeholdt i	Kort.

		ungdomsuddannelserne, fx Grønne tømrere på GF2, skovskolen	bevidsthed hos den unge, hvor klimakompetencer bliver en del af den unges uddannelse eller job			mere attraktiv som arbejdskraft	ungdomsuddannelser	budgettet	Opstart med dialogmøder og forventningsafstemning. Dernæst prøvehandling
Grønne områder og bæredygtig planlægning	5.s	Bedre udnyttelse af selvejende haller kapacitet ved reduktion af tomme timer uden aktiviteter	Formindsket CO ₂ -udledning	Uændret	Uændret	Mindre energiregning	Haller og idrætsforeninger	Indeholdt i budgettet	2023
	5.t	Facilitere at foreninger går sammen om at dele klubhuse, idrætsanlæg og andre faciliteter, fremfor at bygge nyt	Færre klimatunge anlægsprojekter	Uændret	Ved samarbejde vil flere kunne få klublokaler stillet til rådighed	Færre anlægsprojekter. Styrkede lokalsamfund	Fritidsforeninger, der ønsker at bygge idrætsanlæg o.l.	Indeholdt i budgettet	2023
	5.u	STU: Etablering af nyttehaver i samarbejde med de studerende	Skaber bæredygtig bevidsthed hos de unge, som i sidste ende kan lede til adfærdsændringer og mindsket CO ₂	Frisk luft forbedrer mental og fysisk sundhed. Økologisk kost fremmer sundhed, idet økologiske råvarer indeholder flere vitaminer og kostfibre, færre tilsætningsstoffer og er fri for genmodificerede organismer	Uændret	Uændret	Studerende på STU	Indeholdt i budgettet	Kort og mellem
	5.v	"Vild med vilje" og insekthoteller på socialområdets og UngNorddjurs fælles- og udearealer	Mindsket CO ₂ . Skaber bæredygtig bevidsthed, som i sidste ende kan lede til adfærdsændringer	Frisk luft forbedrer mental og fysisk sundhed. Forbedret udemiljø	Uændret	Uændret	Hhv. alle på socialområdet og børn og unge som benyttet tilbuddene i UngNorddjurs	Indeholdt i budgettet	Kort
	5.x	Socialområdets botilbud vil vedligeholde og videreudvikle grønne, rekreative områder i og omkring botilbuddene, som inviterer til leg og ophold udendørs (f.eks. cykler, bålpladser, kørestolsgynger etc.)	Mindsket CO ₂ . Skaber bæredygtig bevidsthed, som i sidste ende kan lede til adfærdsændringer	Frisk luft forbedrer mental og fysisk sundhed. Forbedret udemiljø	Uændret	Uændret	Borgere i botilbud	Indeholdt i budgettet - evt. finansiering	Lang

	5.y	Bæredygtig tandpleje gennem glidende overgang til bæredygtige materialer i tandplejen	Nedsætte forbrug af ikke-genanvendeligt plast, således at det ikke ender i naturen, hvor det gør skade på dyreliv og klima	Uændret	Uændret	Uændret	Brugere af den kommunale tandpleje	Indeholdt i budgettet	Mellem og lang
	5.z	Sundhed- og Omsorgsområdet vil etablere vilde haver og vilde bede	Øget biodiversitet	Ældre kan få glæde af naturen og kan aktivere deres sanser gennem naturen. Skabe sociale fællesskaber	Uændret	Udgifter ved etablering af vilde bede/haver. Vil de haver kræver øgede udgifter til vedligehold	Plejecentres beboere/ medarbejdere og pårørende	Indeholdt i budget (hvis der er tale om vilde bede). Ekstern finansiering nødvendig før det er realistisk at kunne etablere vilde haver og sansehaver på plejecentre med tilstrækkelige udendørs-arealer	Lang

Indsatsområde: Kommunen som virksomhed

Vores vej mod målet	Nr.	Handling	Gevinster og merværdi				Målgruppe	Næste skridt	
			Klima	Sundhed	Lige vilkår	Økonomi mv.		Budget og finansiering (ekskl. Personale)	Tidsplan mod 2030 og 2050 (kort, mellem, lang sigt)
Klimaledelse og -kompetencer i den kommunale organisation	6.a	Udarbejde en handleplan for at opnå bred politisk og administrativ forankring af klima og bæredygtighed i alle politiske udvalg og den daglige drift af kommunen. Handleplanen vedtaget senest primo 2024 (Fokus på klimakompetencer og klimaadfærd for kommunens politikere og alle ansatte i organisationen)	CO ₂ -reduktion, klimaadfærd og -bevidsthed	Sundere og mere tilfredse medarbejdere	For alle i organisationen	Uændret	Indkøbere og leverandører	Udgifter til intern kompetenceudvikling og -forløb	Kort-mellem. Udarbejdelse 2024 Implementering 2024-2030
	6.b	Arbejde hen mod databaseret klimaledelse, eventuelt med klimaregnskaber i relevante afdelinger	CO ₂ -reduktion og klimabevidsthed	Uændret	For alle i organisationen	Eventuelle udgifter til udvikling af IT-værktøjer. Understøtter klimaplanens implementering	Politikere, kommunens administration, borgere og virksomheder	Udgifter til udvikling af IT-værktøjer	Kort
	6.c	Integration af klima i planer og strategier samt i salg og projektering af kommunale arealer. Nye og eksisterende planer opdateres med CO ₂ -reducerende handlinger og klimatilpasning	Klimarobusthed, CO ₂ -reduktion, biodiversitet og rekreative arealer	Uændret	Uændret	Uændret	Politikere, kommunens administration, borgere og virksomheder	Indeholdt i budgettet	Kort og mellem
	6.d	Vurdering af klima og bæredygtighed på alle relevante nye anlægssager i de tilhørende sagsfremstillinger (jf. beslutning i Kommunalbestyrelsen 21. juni 2022 om et oplæg)	CO ₂ -reduktion og klimabevidsthed	Uændret	Uændret	Klimavenlige løsninger kan være fordyrende	Politikere, kommunens administration, borgere og virksomheder	Indeholdt i budgettet	Kort
Bæredygtig indkøbsstrategi	6.e	Reducere transport ved levering af varer og tjenesteydelser dels via ledelsesinformation om ordrestørrelser, dels ved at have fokus på at sætte krav til ordrestørrelser eller	CO ₂ -reduktion	Uændret	Uændret	Økonomisk besparelse af leveringsgebyr	Indkøbere og leverandører	Indeholdt i budgettet	Kort

		maksimalt antal leveringsdage, hvor det er relevant og hensigtsmæssigt							
	6.f	Øge indkøb af bæredygtige varer og tjenesteydelser indenfor eksisterende kontrakter. Dette sikres via udarbejdelse af varelister med bæredygtige alternativer og øget undervisning i miljømærkningsordninger	CO ₂ -reduktion	Uændret	Uændret	Uændret	Indkøbere og leverandører	Indeholdt i budgettet	Kort
	6.g	Udarbejde nøgletal for CO ₂ -belastning af varer- og tjenesteydelser på indkøbsaftalerne til brug for påvirkning af adfærd/indførelse af mindstekrav	CO ₂ -reduktion	Uændret	Uændret	Omkostning ved udarbejdelse af nøgletal for CO ₂ -belastning	Indkøbere og leverandører	På nuværende tidspunkt er der dels for høje udgifter ift. at give kompetence til at udarbejde nøgletal for CO ₂ belastning, dels manglende viden. Norddjurs Kommune vil være opsøgende og klar, når viden og muligheder opstår	Lang. Norddjurs Kommune er nødt til at afvente, at markedet modnes, og at der kommer viden om at udregne CO ₂ -belastning
	6.h	Øget fokus på at indarbejde bæredygtighed som kriterium ved udbud af varer- og tjenesteydelser	CO ₂ -reduktion	Ikke relevant	Uændret	Mulig merudgift ved bæredygtigt alternativ	Indkøbere og leverandører	Indeholdt i budgettet	Mellem
Udfasning af fossil bilflåde	6.i	Alle nyindkøbte små personbiler skal som udgangspunkt være elbiler eller hybridbiler	CO ₂ -reduktion	Partikelforurening mindskes, mindre støj	Uændret	Ved kommunens efterspørgsel stimuleres markedet, og kommunen fremstår som et godt eksempel	Kommunen som virksomhed	Indeholdt i budgettet.	Kort. Blev vedtaget af Kommunalbestyrelsen 23. februar 2021
	6.j	Flådens tungere køretøjer omstilles til bæredygtige køretøjer i videst mulig grad. Baseres på en vurdering fra det relevante område, når der er økonomisk råderum til dette indenfor gældende budget	CO ₂ -reduktion	Partikelforurening mindskes, mindre støj	Uændret	Ved kommunens efterspørgsel stimuleres markedet, og kommunen fremstår som et godt eksempel	Kommunen som virksomhed	Indeholdt i budgettet.	Kort. Vedtaget af Kommunalbestyrelsen 23. august 2022
Bæredygtige kommunale	6.k	Løbende energirenovering af kommunens bygninger	CO ₂ -reduktion	Bedre indeklima	Uændret	Energibesparelse	Kommunen som virksomhed	Øgede omkostninger; kan finansieres via	Kort, mellem og lang sigt

bygninger								besparelse ved energirenovering	
	6.l	Norddjurs Kommune prioriterer bæredygtigt byggeri, herunder genanvendelse af byggematerialer	CO ₂ -reduktion	Bedre indeklima	Uændret	Energibesparelse	Kommunen som virksomhed	Der kan forventes merudgifter	Kort, mellem og lang sigt
	6.m	100 % grøn el i kommunens bygninger	CO ₂ -reduktion	Uændret	Uændret	Energibesparelse	Kommunen som virksomhed	Besparelse	Kort, mellem og lang sigt